

OD RADENEC
DO MARIBORA

STR. 3

»SAMO
ZDRAVJE PA
ENO DOBRO
MEŠTRIJO«

STR. 6

Porabje

ČASOPIS SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 4. marca 2010 ☼ Leto XX, št. 9

Pouk slovenščine malo drugače

25. februarja je potekalo v Slovenskem kulturnem in informativnem centru prvo strokovno izobraževanje v letu 2010 za vzgojiteljice in porabske narodnostne učitelje, pretežno tiste, ki poučujejo slovenščino oziroma dvojezično na razredni stopnji osnovne šole.

Mag. Valerija Perger, višja svetovalka za porabsko narodnostno šolstvo, načrtuje letno štiri izobraževanja, eno februarja, drugo marca, tretje maja, četrto novembra, in še uvodno delovno srečanje v novo šolsko leto septembra. Tokratnega srečanja z naslovom *Pouk slovenščine malo drugače* se je udeležilo okrog dvajset pedagogov iz vrtcev, osnovnih in srednjih šol. Kot je povedala Pergerjeva, bo marčevsko srečanje nadaljevanje tokratne pedagoške delavnice, septembra običajno sestavijo natančen program za naslednje šolsko leto, novembrsko izobraževanje je dvodnevno in je posvečeno predvsem jezikovnim in didaktičnim problemom poučevanja slovenščine kot drugega jezika, izvjalke tega izobraževanja so sodelavke Centra za slovenščino kot drugi oziroma tuji jezik s Filozofske fakultete iz Ljubljane.

Na vprašanje, kako si je zastavila tokratno pedagoško delavnico, je višja svetovalka Pergerjeva povedala: »Pouk

Strokovnega izobraževanja se je udeležilo 19 učiteljev in vzgojiteljic

Mag. Valerija Perger, višja svetovalka za porabsko šolstvo, pripravi vsako leto štiri izobraževanja za porabske pedagoge

slovenščine malo drugače je zelo širok pojem, ampak dala sem že tudi v povabilu k sodelovanju osnovno usmeritev. Torej to naj bi bila pedagoška delavnica, kjer bi se ukvarjali s pozitivno platjo slovenščine malo drugače. Vse udeležence sem zaprosila, da prinese vsak izmed njih primer dobre prakse, nekaj, neko temo, ki ni čisto klasičen pouk, in o kateri misli, da mu je v razredu zelo dobro uspela ter jo predstavi drugim.«

Priložnost, da so bili navzoči učitelji iz vseh šol, pa so izkoristili tudi za to, da so se dogovorili o določenih organizacijskih nalogah, med njimi o obisku slovenskih literarnih ustvarjalcev v Porabju na koncu aprila ali v začetku maja. Učitelji so zaprosili za obisk Andreja Rozmana Roze, Toneta Partljiča, zelo bi pa bili zadovoljni, če bi se vabilu odzvala tudi Svetlana Makarovič. Valerija Perger jim je predstavila tudi dve zanimivi knjižici, ki ju bo vsem učencem podarila Bralna značka Slovenije. To sta knjižici Rojstni dan, ki

je štirijezična (slov., madž., nemšč., italij.) in Slovenske pravljice, pisane v stripu. Je zelo zanimiva izdaja, na privlačen način pritegne mlade bralce.

Na izpopolnjevanju so se dogovarjali tudi o šolskih ekskurzijah, ki jih porabskim šolam finančno krije Ministrstvo za šolstvo R Slovenije. Predlog števanovske šole je dvodnevna ekskurzija po Notranjski in Dolenjski, gornjeseniški učenci višjih razredov se bodo napatili v osrednjo Slovenijo, učenci nižjih razredov pa v Prekmurje.

Nova ponudba in možnost je za srednješolce t. i. jezikovni teden v Ljubljani, ki ga organizira Center za slovenščino kot drugi oz. tuji jezik v dijaškem domu Bežigrad in ki se je pokazal kot dobra praksa v primeru dijakov s Koroške. Če bi se v dveh srednjih šolah našlo deset dijakov, bi lahko intenzivni jezikovni teden v Ljubljani preživeli še v tem šolskem letu.

V teh dneh je zelo živahno na porabskih osnovnih šolah, kajti s pomočjo Dnevov odprtih vrat želijo pridobiti čimveč staršev, da svoje otroke vpišejo na njihovo šolo na dvojezični pouk ali pouk narodnostne materinščine. (O tem več v naši naslednji številki.)

Marijana Sukič

KAR JE ZAPISANO, OSTANE ZANAMCEM

Sodelavke in sodelavci Pokrajinskega muzeja v Murški Soboti se ne ukvarjajo samo s proučevanjem preteklosti tega dela Slovenije, postavljanjem razstav in s predavanji, marveč pogosto strokovna spoznanja in vedenja zapišejo v knjigah. Tako so predstavili obsežno študijo Umetnine iz Prekmurja – Od romanike do modernizma, ki je nastala hkrati z istoimensko razstavo avtorja dr. Janeza Balazica; Irena Šavel je popisala arheološka raziskovanja Pot kotom-jug pri Krogu in Gornje njive pri Dolgi vasi, knjigi sta izšli v zbirki Arheologija na avtocestah Slovenije; Podoba muzike je zbirka fotografij prekmurskih godčevskih zasedb 20. stoletja iz zbirke Jožeta Bakana. Predgovor je napisala Metka Fujs, Knjigi na pot Mirko Ramovš, o pomenu zbirke piše Tomaž Rauch, na temo Goslarji so prišli pa Jelka Pšajd, ki je tudi avtorica publikacije Ha, duša je bila umetniška, kjer predstavlja lončarsko družino Hašaj in nekatere goričke lončarje; urednik knjige Predgovor v Nouvem zakonu pa je Franc Kuzmič. Hkrati z naštetimi publikacijami je izšel tudi Zbornik soboškega muzeja, in sicer dvojna številka 13-14, katerega urednik je Franc Kuzmič.

Prekmursko lončarsko izrazje obravnava Mihaela Koletnik in uvodoma poudari: »Med obrtni v Prekmurju je bila poleg tkalstva lončarska obrt najpomembnejša«. Avtorica je zbrala in obrazložila številno izrazje in v sklep zapisala, »da se v prekmurski lončarski terminologiji prepletajo izvirna slovenska pomenovanja izdelkov, orodij, pripomočkov in delovnih postopkov s prevzetimi... Z zamiranjem lončarske obrti izginja tudi

stara poimenovalno besedje. Z njegovim popisom želimo preprečiti, da bi potonilo v pozabo ...« Jože Dežman je k naslovu Prekmurska sre-

čanja dodal podnaslov Polet duše ob Muri; Bernarda Roudi piše o Vojni škodi v Prekmurju, Vinko Škafar predstavlja šolskega ravnatelja Julija Kontlerja. Ikonografska rekonstrukcija fragmentarno ohranjenega prizora Marijine smrti in pogreb slikarja Janeza Aquile iz stare župnijske cerkve v Turnišču, pa je razprava Gorazda Benčaja. Posebne teme Prekmurska slikarska muzika, se je lotil Dejan Prša: »Avtoportretno podobo Zdenka Huzjana iz leta 1984 s pomenljivim naslovom Varuh gnezda lahko upravičeno uvrstimo v bližino glasbene avtoportretne problematike «Avtor dalje omenja Nikolaja Beera in zlasti Štefana Galiča, pa tudi Franca Mesariča, forografa Jožeta Kološa – Kološo, Lajčija Pandurja in druge likovne umetnike.

V razdelku Razprave in članki Marija Kozar piše o govoru Vilka Novaka na Gornjem Seniku. »Ob 100. obletnici rojstva (28. april 1909) profesorja Vilka Novaka bi se ga rada spomnila z njegovim govorom na Gornjem Seniku. Fotokopijo tipkopisa mi je – kot študentki iz Porabja – podaril osebno. Po drugi svetovni vojni je leta 1956

Vilko Novak prvi uradno prišel iz Jugoslavije (Republike Slovenije) na Madžarsko in v Porabje. Na Gornjem Seniku je govoril v slovenskem

narečju ob odprtju kulturnega doma Avgusta Pavla, v Sombotelu ob odkritju spominske plošče na Pavlovi hiši ter imel predavanje v madžarščini o slovensko-madžarskih kulturnih stikih. Zaradi svojih govorov in izjav na Madžarskem je bil napaden v prekmurskem Vestniku, deležen dveletne disciplinske preiskave, kar ga je oviralo pri strokovnem napredovanju, čeprav mu preiskava ni mogla dokazati nič slabega, kot je sam povedal v nekem intervjuju leta 1997.«

Marija Kozar v razpravi predstavi več podrobnosti, kaj je Vilko Novak povedal in napisal o proslavi na Gornjem Seniku in o dr. Avgustu Pavlu, denimo v nekdanjem zelo uglednem tedniku Naši razgledi, pa tudi v Porabju; vsebinsko pomenljive dokumente hrani tudi hči Judita Pavel, objavljen je del Novakovega predavanja v Sombotelu, kjer je povedal, »da ni slučajno, da so začeli ravno v Sombotelu prvič obravnavati madžarsko-slovenske stike. Tu je središče Železne županije, v kateri živijo Slovenci, sem so hodili v šole, tu so se učili pomembni slovenski izobraženci.« No-

vak je navedel tudi Pavlovo misel: »Če spoznamo, tudi vzljubimo drug drugega.« V razpravo je vključen tudi pregled poročil ob 10. obletnici smrti Avgusta Pavla v slovenskem in »južnoslovanskem« tisku.

V razdelku Gradivo je v izvorniku ponatisnjen govor Vilka Novaka na Gornjem Seniku 11. marca 1956. Za začetek je povedal: »Vaš kulturni dom de se zvao po našem znamenitom, vučenom rojáci dr. Avgusti Pavli, zato

je sikši od vas radoveden, što je bio te mož. Pa tudi potrebno je, da znate, što je bio, vej de se pa iz vašega kulturnoga doma širilo znanje, šteromi je on celo svoje življenje služo. V vašem domi se bodo igrale igre, drame, poslušali bode te pesmi. - Dr. Pavel je služo celo svoje življenje tudi lépoti, pisao je pesmi, lepe knjige, štere naj človeka zdigávelejo nad žmetno segdeněšnje življenje, naj njemi ga olejšajo i ga bogagšega napravijo!« In tako so na Gornjem Seniku od govornika slišali številne podrobnosti iz sorazmerno kratkega, toda izjemno bogatega in plodnega življenja dr. Avgusta Pavla. Iz razprave in govora zvemo marsikaj zanimivega, med drugim tudi, da je madžarska oblast začasno premestila z Gornjega Senika duhovnika Jánoša Kúharja, ker je simpatiziral z Jugoslavijo in k temu spodbujal vernike in da je bil na Gornjem Seniku prvi županijski kulturni festival narodnostnih manjšin v Železni županiji, iz katerega so nastali Narodnostni dnevi, ki so jih organizirali vsako leto v drugi narodnostni vasi vse do 90. let 20.

stoletja in so jih zopet oživile manjšine v Sombotelu.

V zborniku je tekst iz zapuščine Viktorja Vrbnjaka Pesnik domoljubne pesmi Slovenec sem. Gre za Jakoba Gomilšaka, čigar ime se je po pesmi Slovenec sem (in po Ipavčevem napevu) trajno zapisalo v slovensko pevsko kulturo. Andrej Pavlič objavlja Biografske podatke nekaterih osebnosti okraja Murska Sobota iz obdobja avstro-ogrske monarhije (1867-1918); Jelka Pšajd je avtorica zapisa Vhod – prehod med materialnim in duhovnim: »Vrata simbolizirajo kraj prehoda med dvema stanjema, dvema svetovima, znanim in neznanim, zunanjim in notranjim; vrata se odpirajo v skrivnosti« (in so naslovnica pričujočega zbornika). Marko Krenn piše o šalovskem ribjem loku – ribolovu na Veliki Krki med leti 1975 in 1984; Ivan Škafar je avtor članka Gradivo k zgodovini tretjega reda v Prekmurju; Marjan Toš obravnava prevratne dneve 1918/1919 pri Lenartu v Slovenskih goricah. Isti avtor ocenjuje publikacijo Dokumenti in pričevanja o povojnih koncentracijskih taboriščih v Sloveniji in knjigo Samostani na Slovenskem do leta 1780; Franc Kuzmič na kratko predstavlja knjigi Franca Josefa Schoberja Življenje ob meji, ki sta izšli v Znanstveni zbirki Pavlove hiše; Vinko Škafar piše o Štiritoletnici prve (gradiščanske) Mekiničeve pesmarice, za konec zbornika je Franc Kuzmič pripravil popravljen kronologijo Murske Sobotne, ker je v prejšnji številki računalniški škrat izbrisal več letnic in so zato nastale napake. Kronika se začne z letom 1255 in konča z letnico 2008.

Ernest Ružič

Z Goričkoga v Piran - 5

Štajerski bregauvge, štajerski varaši

Od Radenec do Maribora

Gda smo se par lejt nazaj pelali z Murske Sobote prauti Maribori, eške po staroj glavnoj poštiji, smo prejk Müre šli med Petanjci pa Radenci. Ime te slejdnje vesnice že vsikdar več lüdi pozna na Vogrskom tō, gde se že na več mejstaj leko küpi mineralna

varaš eričen po svojom *kmetijsko-živilskom senji*, šteroga so že 47-krat držali. V lanjskom leti so prišli mali, veuki pavri pa fabrike iz 29 rosagov, na senji je küpüvalo, odavalo ali samo gledalo več kak stau gezero lüdi. V Radgoni nutpokažejo mesau,

jo. V lesaj kauli varaša so antične gomile (halomsírok), gde je rimsko lüstvo tak pokopano, ka počivajo pod malimi bregami, štere je postavila človečka rauka. Prausno lüstvo je inda tak vörvalo, ka je tam pokopani hunski krau Attila ali pa so tam zakopali Törki svojo bogastvo. Iskali so, iskali, depa nika so nej najšli.

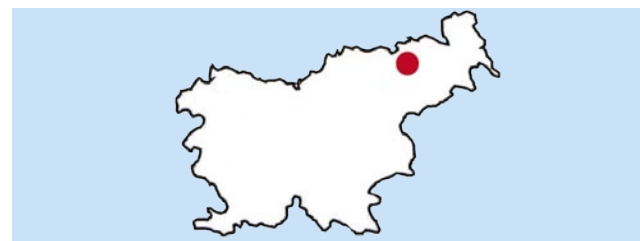
»Moj *Maribor* je tak fejest nor...« -spejva slovenski pesmar *Zoran Predin*. Rejsan, eške Ljubljance dajo valati, ka so Štajerci dosta bole veselo pa koražno lüstvo kak uni. Tau je nej čüda, vejpa majo edno *štiristau lejt staro trto* (szólótóke), štera eške itak rodi fajto »modra kavčina«. Tau je edna od najstarejši fajt v Sloveniji, trta pa je prej najstarejša živa na cejlom svejti. Vsikšo sprtolejt go obrežejo pa dajo cepike drügam domanjim pa tihinskim varašom, na Martinovo pa napunijo stau mali glažov z njenim vinom.

Varaš je oprvin samo nemško ime emo, *Marburg*. Pred stau petdeset lejtami je slovenski pesnik *Stanko Vraz* vözbrodu »Maribor«, štero prej zname-nüje, ka »*Mar* mi je *i se borim*« ali »briga me pa se bijem za varaš«.

Nemško ime Marburg ovak znamenüje »grad na grajnci«. Na bregej Piramida je dugo stau grad, šteri je brano krajino pred Vaugrami. Grad so leta 1790 dojrüšili, iz kamenja pa zozidali »piramido«. Za štirideset lejt je grom v piramido vdaro, ime pa je ostalo.

Mesto je v srednjom veki melo zidaue okauli sebe, od toga se eške gnes vidijo kusti pa veuki törmí, s pomočjauv šteri so Törke tō vkrajdržali. Eden tören se zove Židaovski stolp, šteri kaže na tau, ka je krepka pa bogata skupina Judov v varaši živila. Njina cerkev, sinagoga je bila tretja najstarejša v Evropi pa eške gnes stogi.

Varaš je biu zveškoga zozidan iz kamla pa lesá, zatok je večkrat zgoro. Dostakrat je küga lüdi vmorila, na slejdnji veuki beteg spomina Kužno ali Mari-

jino znamenje blüzi Mestne iže. Nej daleč je stolna cerkev, kama je blaženi püšpek *Anton Martin Slomšek* leta 1859 pripelo center püšpekije iz nemškoga Svetoga Andraža. (Prvi slovenski blaženi je napiso pesem, štera svedoči štajersko lübezen do vina: »En hribček bom kupil, bom trte sadil...«)

Od leta 1846, gda so napravili železnico med Bečom pa Trstom, so se cugi pelali prejk Maribora. Te so zozidali veuke mauste nad Dravov tō, po šteroj vodej so že v stari rimski cajtaj s čunami pelali vino, železo pa tekstil prejk gnešnjoga Belgrada do Črnoga maurdja.

Po prvoy svetovnoj bojni je biu general Rudolf Maister tisti, šteri je obrano söverno slovensko grajncu, tak je Maribor austo

tō. V demokratičnoj Sloveniji je iz nje gratalo več menjši fabrik. V Maribori májo gnes svoj center Pošta Slovenije pa ništerne veuke banke tō.

V varaši, gde gnes kauli 110 gezero lüdi živé, je vsikder bole krepk turizem. Od Maribora so nej daleč bregauvge Pohorja, gde se leko skija, z Graca pa Ljubljane se pride tá v ednoj vöri. Dosta turistov pride zavolo centra varaša, zavolo dosta leipi parkov pa Festivala Lent, šteroga držijo sploj pri Dravi, gde je dosta restavracij, kavarn pa leipi stari ramov. Koncerte držijo vanej pod milim nebom.

V Maribori je bogati kulturni žitek. Majo Narodno gledališče, Opero in balet (gde dosta erični tihinski umetnikov gorstaupi), Galerijo pa Muzej tō. V varaši

Štiristau lejt stara trta, štera eške itak rodi

voda z imenom *Radenska*, štere simbol so tri srca. Tau vodau so leta 1833 oprvin najšli. Gda se je štajerski padar *dr. Karl Henn* s kaulami pomalek prejk Radencev pelo, je njemi paver, šteri je naprej sejdo, pravo: »Čüjete kak füčka pa šumi? Čalarice se štimajo za ples! V etom kotli küjajo globoncline, štere do lüčale na naše njive. Gda sičejo, nas toča zavadi!« Padar je pogledno vodau, štero so za par lejt že vō z zemlé vlejkli pa odavali. Eške pápi pa casari so tō pelali. Nej dugo za tejm so se že betezniki kaupat ojdli v Radence, ka je voda zdravilno mauč mejla; gnes stogijo v vesi že veuki hoteli. Med drügov bojnov, gda je sausadnja ves Petanjci pa cejlo Prekmurje pá k Vogrski slišalo, so ništerni Porabci pejški ojdli po tau zdravo vodau. Fabrika Radenska gnesnaden puni eške drüge brezalkoholne piti tō, štere dostaféle žma majo.

Sploj pri avstrijskoj grajnci stogi varaš *Gornja Radgona*. Do konca prve bojne je bila eden tau avstrijskoga varaša Radkersburg, s šterim go gnes povezuje »maust padaštva«, na šterom se eške zdaj autonge prejk grajnca pelajo. Najbole je

ribe, mlejko, oli, sad, kafej, vino pa vse, ka se iz toga redi. Gestejo pa mašinge, škeri, semena tō, z ednov rečjauv vse, ka gnesneden moderni paver nüca. Tau je najvekšo takšo senje v Sloveniji, ranč v etom varaši pa redijo najbole poznano penino (pezsgó) v rosagi, delajo na priliko takšo tō, v šteroj pravi zlat plava.

Dale prauti Maribori se pelamo blüzi *Apaškoga paula*. Njegvo lüstvo je inda dosta trpelo zavolo povaudni Müre, štera je včási cejle vesnice taodnesla. Pred tri-štiristau lejtami je dosta lüdi vmorila küga, na prazne zemlé je dosta Nemcov prišlo. Na Slovenskom so v vekši kolonijaj živilo samo tü pa v Kočevji niže Ljubljane, po drügoj bojni pa so mogli zapüstiti Jugoslavijo. Na Apaško paule, na njino mesto so prišli Slovenci iz Prekmurja pa z drügi slovenski krajjin (Dolenjska, Notranjska, Primorska).

Nej daleč leži mali varaš *Lenart*, v šterom se sreča 7 veuki poštij pa stogi lejpa cerkev na malom brgej. V Lenarti so pred več deset lejtami oprli menjše fabrike, veštauke, v šteraj so delali zveškoga tisti delavci, ki so pred tejm ojdli delat v Maribor. Gnešnji žmetni časi pa se jim tō pozna-

Glavni trg Maribora s kužnim znamenjom

v kisnejšoj Jugoslaviji. Aprila 1941 so nacistični nemški sodacke prejkvzeli Štajersko, te je v Maribor prišo sam Adolf Hitler tō, šteri je z ednoga balkona kričo: »Machen Sie mir dieses Land wieder deutsch!« ali »Naredite mi té rosag pá nemškoga!«. Tau se je Nemcom k sreči nej prišikalo. Istina, ka je cena veuka bila. Merkanarge pa Englandarge so tak zombarderali Maribor, ka je samo polonje ramov ostalo.

V cajtaj socialistične Jugoslavije je Maribor dosta fabrik emo. Najbole erična je bila TAM ali Tovarna avtomobilov Maribor. Redili so avtone, tovarnjake, motore pa sodačke tovarnjake

dela drüga najvekša pa drüga najstarejša univerza v Sloveniji. Povezana je z univerzov v Somboteli, s štere se leko štanderi slovenskoga gezika pau leta ali edno leto včijo v Maribori. Badva varaša sta ovak tō povezaniva, sta pobrateni mesti (testvérváros).

Če vandraš trüden grata med španceranjom po Maribori, je najbauptke, če dé k Dravi na Lent, si vsede k vodej pa samo gleda, kak varaš diha (lélegzik), kak njegvo sréc bje. Če na tüoma sedi, leko ka k njemi priplavajo rece. Tau kaže, ka varaš eške itak vküper z naravov živé.

-dm-

OD SLOVENIJE...

Pohvale za Slovenijo

Slovenija je v poročilu delovne skupine Sveta Združenih narodov za človekove pravice prejela pohvale glede varstva človekovih pravic. Slovenija si je pohvale zaslužila z izgradnjo pravnega okvira varstva človekovih pravic in s svojimi mednarodnimi dejavnostmi, vezanimi zlasti na področje zaščite pravic otrok in področje izobraževanja o človekovih pravicah. Svet Združenih narodov je tudi zanimalo, kako je s problematiko izbrisanih, kako z vidiki uresničevanja pravic žensk, kako s trgovino z ljudmi in kako z zagotavljanjem pravic pripadnikom romske in drugih etničnih skupnosti. V zvezi s temi vprašanji je Slovenija prejela tudi nekaj priporočil. Uresničevanje priporočil bo na zasedanju, čez štiri leta posvečenem Sloveniji, obravnavala delovna skupina sveta za človekove pravice.

Minimalna plača je 562 evrov

Veljati je začel zakon o minimalni plači. Ta zdaj tudi uradno znaša 562 evrov neto. Obenem je začela veljati tudi novela zakona o sistemu plač v javnem sektorju in znižanju plač funkcionarjem. Za delavce z najnižjimi dohodki je najpomembnejši zakon o minimalni plači, ki jo s 597,43 evra bruto dviguje na 734,15 evra bruto oziroma s 460 evrov neto na 562 evrov neto. Cilj zakona je, da se dohodek zaposlenih za polni delovni čas dvigne na raven, ko bi lahko pokrili minimalne življenjske stroške, ki naj bi znašali prav toliko. Delodajalci vseeno opozarjajo, da lahko zaradi tega ukrepa na cesti ostane do 70.000 ljudi. Direktor Gospodarske zbornice Slovenije Samo Hribar Milič je kot največjo težavo navedel zapiranje proizvodnje in njeno selitev v tujino ter to, da na vidiku ni novih delovnih mest. Obenem je prepričan, da bo prišlo do zmanjšanja konkurenčnosti in ustavitve razvoja. A minister za finance Franc Križanič odgovarja, da se brezposelnost ne bo povečala, in dodaja, da bodo delodajalcem pomagali z razbremenitvijo dohodnine.

Mária Pozsonec

»Še naprej bi bilo potrebno krepiti sodelovanje med obema manjšinama«

Mária Pozsonec je bila od leta 1990 do leta 2008 petkrat izvoljena za predstavnico madžarske narodne skupnosti v slovenskem parlamentu. Zdaj že leto in pol ni več poslanka, ostaja pa aktivna v občini Lendava, kjer je tudi podžupanja te obmejne občine.

• *Gospa Pozsončeva, kakšen je vaš pogled na 18 let, ki ste jih preživeli v slovenskem parlamentu?*

»Prepričana sem, da smo tudi po moji zaslugi, tako pomurski Madžari kot ta regija, dobili veliko. Mislim, da v Lendavi ne bi dobili takšnega kulturnega doma, kot ga imamo sedaj, če ne bi bila jaz poslanka, vprašanje je, kako bi bilo z lendavskim domom starejših, in še bi lahko naštevala.

V vsaki vasi na narodnostno mešanem območju, povsod je nekaj, kar sem pustila za sabo. Veliko sem delala in mislim, da sem bila celo rekorderka, kar zadeva sodelovanje v odborih in komisijah, aktivno pa sem sodelovala tudi pri sprejemanju mnogih zakonov.«

• *Kako ste prenesli poraz na zadnjih volitvah?*

»Danes si na položaju, jutri te ni več. Tega ni bilo tako lahko preboleti, ampak potrebno se je bilo sprijazniti s tem. Vedno sem imela to srečo v življenju, da je bilo moje delo tudi moj hobi; takrat, ko sem učila oziroma delala v šolstvu, in potem, ko sem bila poslanka. 30 let sem poučevala, ne glede, ali je bilo to v prvem razredu, na višji stopnji, potem na srednji šoli, kjer sem bila pet let, vsepovsod sem bila zadovoljna, da sem naredila nekaj za napredek dvojezičnega šolstva.«

• *Ko smo že pri dvojezičnem šolstvu. Prav v tem šolskem letu se proslavlja 50 let njegovega obstoja. Ponekod*

v narodnostnih vrstah je ob praznovanju okrogle obletnice slišati tudi kritične besede, kako pa vi gledate nanj?

»Brez dvojezičnega šolstva pomurski Madžari več ne bi govorili maternega jezika. S pomočjo takšnega načina izobraževanja se šolarji seznanjajo tudi z madžarsko kulturo in zgodovino. Naj bi prišli kritiki na recitacijsko tekmovanje v Dolgo vas, videli bi, da nista izstopala le eden ali dva, ampak veliko učencev, tako pri osmošolcih skoraj ni bilo mogoče izbrati najboljšega, ker so bili vsi tako dobri. V srednji šoli, ki jo velikokrat kritizirajo, smo imeli štiri zlate maturante. Jaz ne vem, kaj ti kritiki sploh hočejo. Veliko učencev, ki so končali dvojezično šolo, se je izsolalo za zdravnike, profesorje, novinarje, nekateri tudi na Madžarskem.«

• *Kakšne so trenutno vaše povezave z narodnostno politiko?*

»V občinskem svetu delujem kot članica z narodnostnim statusom, sedim tudi v svetu Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti. Hodim na seje, ampak velike koristi od tega ni. Menim, da

če je nekdo že nabral toliko izkušenj v parlamentu, bi lahko v narodnostnih vrstah bolje izkoristili njegovo znanje. Politike, ki jo vodi sedanje narod-

nostno vodstvo, ne želim preveč komentirati, naj o tem sodijo ljudje. Rada pa bi dodala, da so nesoglasja v narodnostnih vrstah tista, ki so tudi vplivala na asimilacijo, saj se ljudje več ne čutijo povezani z narodno skupnostjo. Sicer med ljudmi, recimo na Goričkem in v Lendavi, ni nesoglasja,

ampak le med politiki. Tudi v narodnostnih medijih je velikokrat predstavljena le ena plat zgodbe in to slabo vpliva na ljudi, ki imajo tako ali tako svoje probleme in se potem s tem nočejo več ukvarjati.«

• *V svoji politični karieri ste sodelovali tudi s Porabskimi Slovenci. Kako vidite njihov položaj?*

»Dobro poznam položaj Porabskih Slovencev. Mislim, da smo v vseh teh letih dobro sodelovali, tudi takrat, ko sem bila še predsednica Pomurske madžarske samoupravne narodne skupnosti. Vidim velik napredek, ki so ga storili v

zadnjih letih. Slovenija skrbi za njih, glede na to, da so majhna skupnost, je to tudi potrebno. Še naprej bi bilo potrebno krepiti sodelovanje med obema manjšinama, in kjer se da, bi morali drug drugemu pomagati.«

• *Kako ste kot podžupanja zadovoljni z razvojem lendavske občine?*

»Občina je v zadnjih letih zelo napredovala, tudi na videz se je polepšala. Cilji, ki jih imamo, so tudi moji cilji. Da bi pridobili staro veljavo, kot ga je imelo mesto v srednjem veku, je potrebno izkoristiti naše prednosti. Vem, da ne moremo biti gospodarsko središče regije, lahko pa postanemo kulturno. Več bi bilo potrebno storiti za razvoj vinogradništva in še bi lahko naštevala. Všeč mi je, da se ne razvija le Lendava, ampak tudi okoliške vasi. Ogromno smo postorili na področju infrastrukture, več ali manj smo uredili kanalizacijsko omrežje, pločnike in tudi razsvetljava.«

• *In kaj vas najbolj moti?*

»Nezaposlenost je še vedno velik problem. Velike tovarne so že pred leti propadle, zdaj je prišla tudi gospodarska kriza. Vsekakor bo treba najti nove investitorje, razvijati manjša podjetja, in ljudem dati delo.«

Tekst in fotografija:
Silva Eöry

WWW.SLOVENC.HU

Plesali so za »kusto repo in dugi len«

Pustni torek je zadnji in glavni dan pusta. Takrat po celem Porabju prirejajo veselice. Tudi na Gornjem Seniku je že tradicionalno, da priredi na ta dan Slovenska manjšinska samouprava zabavo.

To leto so se plesa udeležili ne le vaščani, nekateri so prišli tudi iz drugih krajev. Veselica se je začela ob šestih v gostilni Cziffer. Nekateri so prišli le zato, da bi se veselili, drugi so se pa tudi našemili. Za dobro voljo je poskrbel Lajči Nemeč iz Slovenije. Veliko ljudi je plesalo, da bi zrasla »kusta repa in dugi len«. Kot vsako leto, tudi zdaj so nagradili tiste, ki so se našemili. To je potekalo okrog devete ure. Takrat je gospod Martin Ropoš, predsednik Državne slovenske samouprave, pozdravil vse tiste, ki so prišli na pustni ples. Med našemljenci smo lahko videli kavboja, trebušno plesalko, volke, vraga, ciganjice, čebelico, čarovnice, itd. Mislim, da se je imel vsak lepo, toda veselica se je morala ob polnoči končati, ker se je začel post.

Martina Zakoč

Stalno razstavo
Slovenci v okolici Monoštra
si lahko ogledate **še od januarja do junija 2010, od torka do sobote med 11.00-15.00 uro!**
Obnavljanje muzeja in stalne razstave bo trajalo eno leto.
Med obnavljanjem bo na ogled razstava **Lončarstvo v jugozahodnem Prekodonavju in ogledni depo** v kletnih prostorih.

Kontaktna oseba: Marijana Sukič,
00-36-94-380-767
Vodstvo v slovenščini!

Vstopnina: odrasli 2 evra, šolska mladina, študenti, upokojniki (nad 62 let) 1 evro.

Podprite s svojim obiskom edini slovenski muzej na Madžarskem!

Pismo iz Sobote

Stara krčma

Ljublene moje, dragi moji, nikščen romantičen sam zadnje čase gé. Brodim si, ka te me razmeli, ka se godi z mojim srcaum pa dūšo. Vse bole pa vse več se mi vidi kaj staroga, takšoga indašnjoga. Me razmejte? Nikše vole nemam se z modernim spravlati. Pa me tak več ne miga ojditi v kakše nauve krčme. Eške samo v edno staro, trno staro krčmo ojdim. Na, sam odo. V njau ne pride dosti lidi. Bole malo ji leko srečam, depa meni se tam tak vidi. Nut v njoj leko pridenem starim časom. Tak je vidim, tak v sebe vlačim tiste star čase, kak bi bili zdaj tū pa živi. Vidim indašnje lidi, kak so sejdlji za stolom, stali za pultom. Vidim ji v indašnji gvantaj. Pripelali so se z biciklinami, prišli so pejški, ništerni s koulami. Možakarge so vküper sejdlji ali pa stali, ženske so se za sebé držale. Mlajši so se naganjali zmejs med stolami, mame so se korile z njimi, ka aj takšo ne delajo. Vö iz künje je vertinja nosila gesti. V nausi go mam, tou sago, kak je denila mlejčna grajova župa. Starejši so kcuji geli čaren krüj, mlajši pa žemle. Za župov so prišle na red küjana okajena rebra, kcuji pa gren pa krumlinge na tikvinom olji. Vaaaj, kak je tau žmano bilau. Pa bole, kak se mi té stari kejpi malajo pred očami, bole brodim, kak tou, ka takšoga gestina več nin v nej ednoj krčmi ne dobiš. Dobro, leko kakši koli šniclin dobiš pa kcuji pomfri. Pizze so gé tak že vseposejdi. Na, pa hamburgeri tō. Takšnoga domanjoga gestija pa več nin nega. Ne vej, leko, ka zatoga volo ojdim v tau staro krčmau, ka v njoj leko vidim pa pridenem vsemi tistomi, ka gnesden več nega. Tak več nega djabočnice, vina iz djabok. Kak mi eške tau lepau dene v nausi! Tak mi dene ta saga iz stari časov, ka bi brž kaj takšoga spiu.

»Leko dobim eno posanco djabočnice,« sam proso krčmarico.

»Ka bi meli?« me je z debelim gledala.

»Vej pa djabkovo vino, nej,« sam njoj tomačo.

»Ka, vi mene za nouro držite ali ka?« me je čemerno gledala.

»Nej, spoj nej,« sam se nazaj vlejko. »Samo tau je gé, ka se mi lüšta djabkovo vino, nika drugo nej.«

Kuman, kuman sam njoj nikak povedo, ka je tau takša indašnja pijača pa nej nikšna šala. Na, pa mi je dala posanco grauzdjovoga vina. Pa sam po tejm lačen grato. Vaaaj, kak bi kakša rebra ali pa žujco na tikvinom olji zo.

»Žujco mate?« sam go pito.

»Vi ste reden modrijaš, ka nej? Kakšo žujco, vej pa tau je krčma nej pa mesnica. Za gesti mam trno dobre piščancove hamburgerere. Pa leko vam prinesem čevapčiče ali pa če škete, mam ameriške sendviče tō,« mi je doj djala njivi menü.

Gledo sam go, gledo pa znouva grej napravo: »Ka pa kakši bograč bi se najšo?«

»Gospaud, takši prebrani lidge, kak ste vi, se nam ne vidijo najbole. Bograč si leko doma sami sküjate, « se je obrnula pa odišla nazaj za šank.

Tak nagnauk mi je več nika nej djalo po indašnje. Eden stari kejpi mi je več nej prišo v glavou, nikšne indašnje sage sam več nej doubou nut v naus. Spiu sam tisto grouzjdjovo vino pa odišo. Isko sam kakšno takšo indašnje krčmo, ka bi bilau rejsan po indašnje. Nej samo zidine, rejsan indašnje krčmo z indašnje pijačo pa indašnjim domanjim gestijom. Leko, ka jo nin najdem, depa vse menje vüpanja mam. Za té čas, ka jo iškem pa dem na plac pa si küpim eden hamburger. Vej pa človek ne more lačen iskati stare čase, ka nej?

Miki

... DO MADŽARSKE

Višegrajska četverica o energetski politiki

Premieri višegrajskih držav (Madžarska, Slovaška, Češka, Poljska) so se 24. februarja srečali v Budimpešti kot prestolnici predsedujoče države. Na srečanje so povabili tudi sedem ostalih predsednikov vlad iz vzhodne in srednje Evrope. Osrednja tema srečanja je bila energetska varnost omenjenega območja. Po daljši krizi naj bi višegrajska četverica ponovno definirala sama sebe in svoje naloge, menijo analitiki, kajti sodelovanje – predvsem zaradi češkega nasprotovanja na začetku – ni dobilo institucionalne oblike, delovalo je kot neke vrste regionalni forum. Glavni vzrok za to je bil, da so države posamično iskale poti do evropske integracije, menile so, da bodo na ta način bolj uspešne. Sodelovanju četverice so škodili tudi medsebojni spori nekaterih članic.

Prihodnjemu možnemu tesnejšemu sodelovanju botrujeta dva dejavnika, na eni strani lisbonska pogodba, na podlagi katere naj bi se okreplil vpliv velikih članic znotraj EU, oziroma interesi v zvezi z energetsko varnostjo območja.

Parlament je sprejel zakon proti sovražnemu govoru

Madžarski parlament je 22. februarja, na zadnjem svojem zasedanju pred spomladanskimi volitvami, sprejel spremembo kazenskega zakonika (BTK), ki predvideva triletno zaporno kazen za tistega, ki bo v javnem govoru tajil, da se je holokavst zgodil ali podvomil v to dejstvo. Za spremembo kazenskega zakonika, ki jo je predložil kandidat za premiera socialistov, Attila Mesterházy, so bili poslanci iz vrst socialistov, liberalnih demokratov in nekateri iz Madžarskega demokratskega foruma. Poslanci Fidesza so se pri glasovanju vzdržali, kajti parlament ni sprejel njihovega predloga, da se mora tajitev grehov totalitarnih režimov, se pravi tudi komunizma, kaznovati z enakimi kazni. Za spremembo kazenskega zakonika je glasovalo 197 poslancev, en poslanec je glasoval proti, 142 se jih je vzdržalo.

»Samo zdravje pa edno dobro maštrijo«

Feri Majcan (Čutjini) iz Slovenske vesi 14. maja baudejo osemdeset lejt stari. Že več kak petdeset lejt, ka sta se z ženauv zdala, pa od tistoga mau veselo živeta vküper. Franci bači je skurok v Kanado odišo, dapa v slejdnjom minuti si je tak zmisló, ka itak doma ostane. Kakšni žitek je emo, kak je doživo tej osemdeset lejt, od tauga mi je pripovejdo eden torek zadvečerek pred krüšnoj peči.

• *Franci, kak vidite tej osemdeset lejt, če si nazaj mislite?*

»Če tak nazaj mislim, buma prvin smo zato dosta trpeli. Dja sam iz Sakalauvec sé prišo, gde sam ešče tri sestre emo. Zdaj je ena v Kanadi, ena je doma, ena pa v Pešta. Tam doma mi je lagvo šlau tistoga ipa, zato ka je veliko srmastvo bilau.«

• *Vam je nej napamet prišlo, ka bi vi tö v Kanado odišli?*

»Kaj bi pa nej. Dja sam že 1956. leta v Maudincaj gora na mašini bijo. Dapa mati je tam raškela, nejdi ta, tü nas ne njaj, ka mo mi sami delali. Te se je sestra odpelala, dja sam pa vzejo djesti pa pomarančline, ka so tam davali, pa sam nazaj domau išo v Sakalauvec.«

• *Potistim vam je nej bilau žau, ka ste doma ostali?*

»Dja sam se vsigdar tau bojo, ka sam tisto rejč nej vedo, ka mo dja tam delo, sam zmišlavo, prvin kak bi na mašin (vlak) üšo. Nikšo žlato smo nej meli, gvüšno ka bi nej bilau léko tam vanej tö nej. Dapa gda sam že domau prišo, potistim sam več nikdar nej zmišlavo, ka bi bilau, če bi se te odpelo. Sestri dobro dé v Kanadi, nej gvüšno, ka bi mena tö dobro šlau, če bi z njauv odišo. Ona je bola batrivna (pogumna) bila kak dja.«

• *Ka je bilau potistim, ka ste domau prišli?*

»Delo sam si isko, ka je tisto-

ga ipa težko bilau. Gda sam sodaško dolazaslüžo, tam so mi vsefela obečali, samo naj ostanem. Leko bi bijo policaj, sodak ali gasilec, dapa dja sam nej austo, zato ka sam je dja nej mogo vöstati. Dja sam

sam štirideset lejt vküperspravo.«

• *Osemdeset lejt je brž tašlau, če zdaj tak nazaj mislite?*

»Tak nagnauk, ka človek ranč vpamet ne vzeme, ka že stari

še, gda sam v fabriko prišo delat.«

• *Zdaj ste že pomalek dvajsti lejt v penziji, ka ste te čas delali doma?*

»Sprvoga smo ešče doma vertivali, pa smo pomagali tasti

zdaj nej, gda samo iz penzije živimo. Ka je tau? Nika, ranč telko, ka vse vöplačaš. Leko povejm, ka rednoga pojba mamó. Vsakši drugi den nas pogledne pa pita kak smo, pa ka je kaj dje.«

• *Nejste betežni?*

»Zdaj dva mejseca sam tak mislo, ka mo taišo, zato, ka se mi je vse stavilo znautra. V špitale sam prišo, gde so me operirali, pa so me obranili, tak ka zdaj sam, baugi hvala, vret prišo.«

• *Prajli ste, ka vsikšo nedelo k meši dete, te vi fejst vörvate?*

»Tau so me doma, gda sam ešče mali bijo, že tak včili. Prvin kak bi djeli, mati so nas mlajše kauli staula posadili, pa smo boga molili. Mati so tö spoj fejst vörvali.«

• *Bilau je tak ka ste molili pa ste prosili Boga, aj vam pomaga?*

»Prvin, gda sam ešče doma v Sakalauvca bijo, pa nam je trno slabo šlau, te sam večkrat molo pa proso Boga, aj nam malo pomore. Pa zdaj, gda sam v špitale prišo, zdaj sam tö molo, aj nazaj ozdravim.«

• *Če bi leko meli edno željo, štera se spuni, ka bi tau bilau?*

»Prva želja bi zdravje bilau pa tau, ka bi znauva mladi leko bijo, druga pa tau, ka aj bi se edno dobro maštrijo leko vönavčo. Nika drügo bi nej proso, samo tau.«

Dja vam tau željo ne morem spuniti, dapa zato vam željem, aj ešče dugo, dugo lejt leko v nedelo k meši odite, pa vsakši mau edno poslanco vina spidjete.

Karel Holec

Čutjini Feri pa žena Majči

vido, gda smo v patrulo šli, pa je narod tam stau, ka so na krü čakali. Te so mi tam prajli, ka vi se leko smedjete, ka vi dobite krü, nej kak mi. Tau je name tak svadilo, ka bi za niše pejnaze nej bijo policaj. Tak ka sam brezi dela bijo, zaman sam odo tü ta pa tam ta. V Sárvár sam odo cukrno repo naklajat v bagaune, te v Varaši pri zadrugi sam se mantrau, gde smo žakle nosili gor na tretji štauk. Tam je bijo eden takši špion, šteri mi je pravo, ka name notra spravi v židano fabriko. Moja mati je že dugo lejt tam delala v fabriki pa me je nej mogla notra sprajti, pa te špion tö nika nej mogo naredti. Potejm sam v gozdno gospodarstvo üšo delat, pa gda je mati v penzijo üšla, te sam namesto nje notraprišo v židano fabriko. Tam sam mašine popravlo, če so se kaj pokvarili. Nika ne morem prajti, zato ka sam dobro mesto emo, pa od tistac sam üšo v penzijo. Vsevküper

grato, istina, gda smo delali, te je zato bola pomalek čas išo. Če tak vzememo, zdaj tö ranč tak brž dejo dnevi. Gnes je ešče pondejlek pa gnauk samo tau vpamet vzememo, ka je že pa nedela, zato ka žena pravi, ka, že pa 'š v krčmau išo. Dja ovak nedem v krčmau, samo te, gda k meši dem.«

• *Ovak bi kaj delali, če bi znauva leko začnili svoj žitak?*

»Baukše bi bilau, če bi se človek vönavčo kakšno maštrijo, zato ka tak bi baukše leko živo kak s pavarskoga dela.«

• *Ka bi se vi vönavčili?*

»Tau gvüšno, ka bi nej v pisarni sejdo pred računalnikom. Bola maštrijo, električar (vilanyszereľó) ali za kovača. Dja sam za tau vsigdar emo volo, samo sam nej mogo vcujpriti. Te je ešče nej tak bilau, ka se je človek leko tadala včijo.«

• *V tej osemdeset lejtaj gda je bilau vam najbaukše?*

»Vejn te mi je bilau najbauk-

(após). S senauv smo delali, svinje, maro smo krmili, vsakšo leto smo doladali ali eno telico ali enoga bika. Zdaj več nika nej mamo, zdaj sva že samo tak ta z ženauv. Cajtinge štem, kokauši polagam, snejg odmetavam, vö na okno gledava, pa čakava, aj lepšo vrejmen baude. Enga sina mava, steri se je za školnika vönavčo, zdaj v Varaša žive. Ešče mali bijo, gda je že gučo, ka de školnik. Če školnik šteš biti, te boj školnik, smo ma prajli. On je nas eden filer nej košto. Tak se je dobro včijo, ka tau je on vse sam od sebe vöspravo, nam nika nej trbelo vcujplačati. Ovak bi ga tak nej mogli vönavčiti, če bi vse nam trbelo plačati. Sploy pa že

www.porabje.hu

PESJI ŽITEK PISA ALBERTA

Albert je pes. Pes z repom, ka nigdar ne enja majütati es pa ta. Albert je pes, ka na sebi dosta farb nosi. Albert je pes, ka laja. Albert je pes, ka grzé samo gda gej. Albert je pes, ka bi ga vsikši človek škeu za svojga meti.

PAVEL NEMA ČASA

Na toum svejti je tak gé, ka néde vse, kak bi stoj škeu. Pa nete vörvali, ranč tak je gé s psami tö. Vörvali ali nej, depa tou je velka istina. Pa je tou na svojoj psečoj kouži sprobo Albert tö. Tou pa zato, ka nega vekše nevoule, če je kakši pes sam gé. Nega vekše nevoule, če niške brigo zanga nema. Na, vej Pavel ma za svojga Alberta velko brigo, depa takšo tö pride. Pa je dun prišlo.

Šoula je prouti kraji šla. Pavel je nej biu najbolje vrli pri včenji. Mama pa ata sta ga pred sebe vzela.

»Pavel, vsi domanji vejmo, ka si biu tou leto bole manjasti. Več kak eden mejsec časa maš, ka se kcuj k deli vzemeš. Začni se redno včiti pa se po tistom vöpopraviš. Leranca pravi, ka si čeden gé, depa bole manjaste fajte. Vö se pokaži, ka si leko boukši, kak pa tam nut piše!« sta njemi tanačivala.

Pa si je Pavel tou k srcej vzeu. Po obedu je nej tak včas in z Albertom leto k potoki ali pa k dejdeki. Knige pa irke je naprej vzeu pa se včiu. Včiu se je tisto, ka so drugi njegovji pajdaši iz šoule že vedli. Albert je prvi den nikšne nevoule nej delo. Lejto je po dvouri

pa naganjo kokouši. Na drugi den je kuman čako, ka Pavel pride iz šoule. Kuman, kuman se je včako. Uaaaj, kak veselo je lajo, gda ga je zagledno. Pavel ga je poboužo po glavej, odišo gejst, po tejm pa včit. Gda je Pavel zgotouvo z obedom, je Albert tak majüto z repom, ka je vse vöter delo. Depa brž je enjo majütati, gda je knige naprej vzeu. Rep se je žalostno doj potegno pa tak viso doj z Alberta. Pa oči so njemi tö takše skur skuznate gratale. Pa njegovje velke vüje so zatoga vole eške bole velke gratale.

»Nema me več rad,« si je brodo v svojoj psečoj rejči.

»Neške me več meti za svojga pajdaša,« si je brodo tadale.

Ranč je več nej emo volé kokouši naganjati tam po dvouri. Sploj je več nikšne vole nej emo. Potegno se je ta kcuj k mački Gugi. Škeu je biti takši nikši. Če ga niške nema rad, pa ajbou. Guga je nej najbolje vesela bila, ka se k njoj kcuj rivle. Pa njemi je tou pokazala tö. Najprva je tak redno po mačeče fudnola. Po fudanji pa njemi je pokazala svoje duge škrabce. Nika, Albert se je spuco tavö. Najšo si je nikšen kükel pa si

tam doj lego, kcuj pa si brodo:

»Niške na toum svejti me nema rad.«

Pavel pa se je včiu pa včiu. Nin za dva kedna je v šouli vse vküper že dosta boukše vövidlo. Vej so pa tam prajli, ka je čeden gé, ka nej? Pa je trno veseli domou prišo. Kak je obed v sebe zmeto, že je zvau Alberta, ka deta malo koulivrat. Najprva ga sploj nej vpamet vzeu. Brodo si je, ka senja. Depa eške gnauk ga je pouzvo.

»Vej pa dun ne senjam!« si je pravo pa leto ta do dveri.

Tam ga je čako Pavel. Tak je po njem skako, kak bi ga nej vido sedem lejt. Pa sta šla k potoki. Potejm k dejdeki pa eške v lejs gledat, če že kakša goba raste. Že na drugi den je Albert tapozabo, ka ga niške nej emo rad. Un je v nikšno šoulo nej odo. Kak pa bi aj vedo, ka si človek za včenje čas mora vzeti. Pa če tak naredi, nema časa za drugo delo. Pa se takšo zgodi, ka sploj nemaš časa, ka bi čas emo.

Miki Roš

Grable

Skoron zagvüšno je bilou v tisti časaj, gda so kralovje glavno rejč meli. Te se je ešče bole žmetno živelo kak gnešnje dneve. Najbrž je že tak bilou, zato ka od toga čedne knige pišejo pa nam visoko šoulani lidje tak tumačijo. Mi, šteri smo te ešče mali škorci bili ali smo pa ešče sploj samo nika nej bili takšoga, ka bi leko vido ali prijö, tou ne moremo znati, zatou pa takše tanače pa pripovesti poslušamo z odprejtimi vüjami; tak fejst odprejtimi, ka nam na lejvo vüjjo not letijo, na pravo pa z velkov brzínov vö. Zatou pa ne moremo nikak gvüšni biti, če je tou istina ali pa laž.

Ali istina je pa bila, ka so starišje svojo deco nekda radi pošilali k drugim izam, ka so tam za lapce ali pa lapice bili. Pri izi so vtom edne lačne lampe menje bilé, pa ešče je z n a l o

biti, ka si je takše dejte kakši kaput ali pa črevle zaslužilo. Tak sta si vnoči, gda sta se v mrzloj posteli, ka je ešče sprtoletje nej svoje toplote kazalo, Mariška pa njeni Kari vküp tiskala, vö čedno za svojo čerko rešenje zmisliła in si tak zgučala, ka gda si k zajtrki za sto sedejo, njej tou Kari oznani.

Tak se je tüdi zgoudilo. Za stolom, k šteromi je že od smolatinja zkürnjeni šparat domačo toploto davö in je pržgana župa pod prkovačom veselo frfnjala, je Kari etak začno:

»Sprtoletje cuj ide, pa do vseposedi po svejti friške mlade roke nücali. Zato sva se müva z Mariško etak čednila: naša Iloška, drago dejte, ti si že velka deklina zrasla, pa bi nej bilou trnok naopak, če bi malo šla v svejt. Nam doma bi ležej bilou, ka nas je, kak vidiš, za stolom dosta. Ranč ne vejmo, gda so se ešče eti trgé na svejt stepli, ali kak vidiš, vsi za stolom tü sedimo pa odprejte

lampe kažemo. Pa tüdi ti bi, zna biti, na bokše prišla. Švenderna Trejzika de zdaj že tretje leto šla na Balaton za lapico. Doma gučijo, ka njej trno dobro ide. Samo postila po izaj in gvant pa posoudo peré. Ranč motike ali pa grabeo njoj nej trbej v roke vzeti. Ona je ešče nej nazaj odišla, pa mo jo zdaj včas šou pitat, če bi tam ešče ene friške roke nücali.«

Pa se je zgoudilo: Iloška je odišla slüžit na Balaton. Kedni so šli, kak gda bi sunce sneg gelo in domanji so se včakali prvoga pisma. Trejzika, štera je bola brž štejla kak Kari, mala deca so pa tak ešče nej ranč vse litere poznali, je najprle lepe pozdrave doj prštejla pa ka je Iloška zdrava pa ka njej nika ne fali. Vsi so za stolom z odprejtimi vüjami pismo poslušali in lampe so jim šle na razno, kak da bi se krüj v krbülici gibo. Na konci pisma je ešče napisala, ka za seno kosidev pride domau na gledanje, pa ešče ednok je vse lepou pozdravila.

Gda je Trejzika doj prešteto pismo na sto djala, se je oglaso Kari:

»No, te pa našoj Iloški, vala Baugi, dobro ide. S toga je videti, kak da bi že prava gospa gratala.«

S Karijevim tolmačenjom so bili vsi zadovoljni. Vsaki se je spravo nika dregat pa roštalivat in tak so dnevi pa kedni šli dale. Prišla je vročina in v Velkom trajnki so domači seno spravlati. Ednok se Kari proti nebi zgledne, če jim nede od te črne oblačine dež notri v seno vdaro, pa zagledne eno mlado deklo, lepo v pisano fodrasto košnato janko (kiklo) oblečeno, pa svekle male bočkore obüto, ka proti njim ide. Tak gosposko oblečene ženske je ešče nikdar nej vido, pa je zato Iloške najprle nej spozno. Te pa je zdigno vile in veselo zakričo:

»Glejte! Naša Iloška je domou prišla!«

Vsi so go leteli pozdravlat, tak so se njej radüvali. Gda je par rejči doj povedala, kak se je kaj

mejla, je Kari znauva prouti nebi pogledno. Oblačina je v tom časi pa bole črna gračüvala, zato je zapovedo:

»Najprle vsi za šker zgrabimo, pa mo si te doma gučali, kak se je kaj naša Iloška mejla. Vsi so bougali pa začnili grablati pa seno v plastiče spravlati. Tüdi Iloška je staučila k grablam, štere so fraj na brežki ležale. Ali se je nej za štil prignola, liki je začnila z nogov na zobce stapati, tak ka se je grablin štil zdigavo, kak je ona z nogov prtiskavala, in si zmes gučala:

»Ka je tau? Ka je tau?«

Te se pa ednok fejst pouleg zblisnilo pa zgrmelo. Iloška je od straja tak fejst na zobce prtisnila, ka go je štil fajn po nausi vdaro. Čemerna, ka jo je zbolelo, je zgrabila grable, je s čemerami vkraj od sebe vrgla in zakunoula:

»Preklete grable!«

**Aleksander
Ružič**

KAUT

